

Sygn. akt: I C 624/24 upr

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2024 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	asesor sądowy Paweł Kamiński

po rozpoznaniu w dniu 16 lipca 2024 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko W. S.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. kosztami procesu obciąża powoda.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 kwietnia 2024 roku powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanej W. S. kwoty 5 122,54 złotych z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości maksymalnych odsetek ustawowych za opóźnienie od 9 stycznia 2024 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. Wskazał, że poprzez podpisanie weksla z 28 stycznia 2022 roku pozwana zobowiązała się do zapłaty kwoty wskazanej na wekslu. Powód wskazał, że weksel został wystawiony przez pozwanego na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej przez (...) S.A. na podstawie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 28 stycznia 2022 r. Powód wskazał też, że pozwana nie realizowała postanowień umowy w wyniku czego została wezwana do zapłaty. Po bezskutecznym upływie terminu określonego w wezwaniu do zapłaty, powód wypowiedział umowę pożyczki. Powód wskazał, że do dnia wypowiedzenia umowy pożyczki pozwana wpłaciła na rzecz powoda kwotę 6 559,00 zł, a po wypowiedzeniu umowy wpłaciła jeszcze kwotę 200 zł.

Pozwana nie złożyła odpowiedzi na pozew.

Sąd ustalił, co następuje:

28 stycznia 2022 roku W. S. zawarła z powodem umowę pożyczki. Pożyczkodawca udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 5000 złotych. Pozwana zobowiązała się do zwrotu pożyczkodawcy kwoty 11 844,00 złotych w 36 miesięcznych ratach po 329 złotych każda, płatnych w okresie od 7 marca 2022 roku do 7 lutego 2025 roku. Na powyższą kwotę poza kapitałem składały się także: 340 złotych tytułem opłaty przygotowawczej, 4 424 złotych prowizji, 236 złotych prowizji pośrednika finansowego oraz odsetki kapitałowe w łącznej kwocie 1844 złote. Łączny koszt pożyczki wynosił 6 844 złotych.

Dowód : umowa pożyczki – k. 25-27, harmonogram spłat – k. 28, dyspozycja wypłaty całkowitej kwoty pożyczki – k. 29

Zabezpieczenie zapłaty kwot należnych z tytułu umowy pożyczki stanowił weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową.

Dowód : weksel - k. 11, deklaracja wekslowa – k. 12

Pozwana dokonała z tytułu przedmiotowej umowy pożyczki wpłat na łączną kwotę 6 759 złotych.

Bezsporne, a nadto dowód : historia spłat - k. 9

Wobec opóźnienia w spłacie należności powód pismem z dnia 7 grudnia 2023 roku wypowiedział W. S. umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, jednocześnie wzywając ją do wykupu weksła. Pozwana nie uregulowała zadłużenia w całości.

Dowód : pismo z dnia 7 grudnia 2023 roku – k. 13

Zgodnie z treścią załącznika do wniosku o numerze (...) z dnia 27 stycznia 2022 roku o udzielenie pożyczki konsumenckiej w (...) S.A. prowizja pożyczkodawcy w wysokości 4 424 zł miała zostać przeznaczona na pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt wynagrodzeń pracowników w wysokości 755 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt działań marketingowych w wysokości 184,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt utrzymania oraz obsługi systemów i infrastruktury teleinformatycznej w wysokości 38,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt operacji bankowych w wysokości 50,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt zużycia materiałów i energii, artykułów biurowych, środków czystości w wysokości 114,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na podatki i inne daniny publiczne w wysokości 57,00 zł, podatek dochodowy od osób prawnych w wysokości 449,00 zł a także marżę pożyczkodawcy w wysokości 2777,00 zł stanowiącą kwotę wynagrodzenia pożyczkodawcy po odprowadzeniu podatku dochodowego, uwzględniającą koszty związane z monitoringiem i dochodzeniem spłat przeterminowanych zobowiązań oraz koszty związane z odpisami z tytułu nieściągalnych wierzytelności.

dowód: załącznik do wniosku o numerze (...) z dnia 27 stycznia 2022 o udzielenie pożyczki konsumenckiej w (...) S.A.- k. 31

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z dyspozycją art. 339 § 2 k.p.c. Sąd przyjął za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie. W pozostałym zakresie Sąd dokonał ustaleń faktycznych w oparciu o załączone do pozwu dowody z dokumentów, w szczególności –umowę pożyczki (k. 25-27) oraz historię spłat (k. 9). Sąd uznał złożone przez powoda do akt sprawy dokumenty za wiarygodne.

Podkreślić należy, że przewidziane w art. 339 § 2 k.p.c. domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda dotyczy jedynie ustaleń faktycznych nie zaś materialnoprawnej oceny zgłoszonego roszczenia. Wydanie wyroku zaocznego nie przesądza zatem o uwzględnieniu powództwa.

Na tle poczynionych ustaleń nie było wątpliwości, iż strony łączyła umowa o kredyt konsumencki w rozumieniu art. 720 § 1 k.c. oraz art. 3 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (T.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1028 ze zm.). Zgodnie z art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na

własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim w art. 3 ust. 1 stanowi, iż przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550,00 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi. Natomiast wedle przepisu art. 3 ust. 2 pkt 1 wskazanej ustawy, za umowę o kredyt konsumencki uważa się również umowę pożyczki.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości UE z 7 listopada 2019 roku, w sprawie C-419/18, sposób zabezpieczenia wierzytelności konsumenckich leży ze swojej istoty poza zakresem objętym harmonizacją w prawie UE. Dopuszczalność stosowania weksla in blanco jako formy zabezpieczenia roszczeń konsumenckich należy więc do domeny prawa krajowego. Nie ma więc co do zasady przeszkód w stosowaniu weksla, jako sposobu zabezpieczenia roszczeń przysługujących wobec konsumentów. O ile jednak dopuszczalność posłużenia się wekslem in blanco pozostaje poza zakresem prawa UE, o tyle sama umowa wyznaczająca stosunek podstawowy mieści się w ramach ogólnego mechanizmu kontroli abuzywności. Dotyczy to także postanowień zobowiązujących konsumenta do wystawienia weksla in blanco oraz klauzul zawartych w porozumieniu wekslowym, bowiem postanowienia tego rodzaju nie określają głównego przedmiotu umowy, czyli świadczenia stron ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczanych w zamian towarów i usług, w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13. Sądy mogą zatem dokonywać ich kontroli z zastosowaniem testu abuzywności. Oznacza to, że choć samo posłużenie się wekslem nie może być przedmiotem kontroli w ramach prawa UE, to sąd może uznać za bezskuteczne wobec konsumenta klauzule, które stanowiły podstawę wystawienia weksla. W praktyce oznacza to utratę tytułu do posłużenia się wekslem przeciwko konsumentowi - a tym samym faktyczny brak możliwości skorzystania z weksla jako sposobu zabezpieczenia roszczenia. Zatem, jeżeli w materiale sprawy znajduje się dokument umowy konsumenckiej, to sąd krajowy ma obowiązek dokonać kontroli abuzywności z urzędu, natomiast gdy sąd nie ma do dyspozycji umowy konsumenckiej zawartej w konkretnej sprawie, to ma on obowiązek dokonania we własnym zakresie ustaleń co do faktów sprawy¹. Sąd może zażądać przedstawienia przez strony dokumentów koniecznych do ustalenia treści umowy konsumenckiej celem zbadania z urzędu stosunku podstawowego w kontekście przepisów ustawy o kredycie konsumenckim oraz przepisów kodeksu cywilnego, przede wszystkim art. 58 k.c., a także art. 385¹ k.c., tj. w kontekście poprawności jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez stronę, która się gotowymi formularzami umów posługuje.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd zobligowany był, aby z urzędu skontrolować treść postanowień umowy pożyczki w świetle regulacji art. 385¹ k.c. W szczególności Sąd uprawniony był poczynić dodatkowe ustalenia (ponad zakres zawarty w pozwie twierżeń), na podstawie przedstawionych przez powoda dowodów, celem zweryfikowania uczciwości postanowień umowy pożyczki zawartej z pozwaną². Ponadto Sąd z urzędu zobowiązany był zbadać czy zapisy umowne nie pozostają w sprzeczności z ustawą bądź nie mają na celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 i 3 k.c.).

Dokonując analizy postanowień umowy Sąd miał na względzie, iż postanowienia umowne dotyczące prowizji nie dotyczą głównych świadczeń stron umowy pożyczki. Za postanowienia określające główne świadczenia stron każdej umowy uznać należy bowiem jedynie, takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia - czyli tzw. essentialia negotii. W przypadku umowy pożyczki są to: zobowiązanie pożyczkodawcy do przeniesienia na własność pożyczkobiorcy pieniędzy lub rzeczy oznaczonych co do gatunku oraz zobowiązanie pożyczkobiorcy do zwrotu tej samej ilości pieniędzy albo tej samej ilości rzeczy tego samego gatunku oraz jakości. Natomiast postanowienia określające wysokość kosztów dodatkowych związanych z udzieleniem pożyczki i jej obsługą, do poniesienia których zobowiązany jest pożyczkobiorca, nie mogą zostać uznane za postanowienia określające główne świadczenia stron, gdyż nie warunkują one bytu umowy pożyczki.

Przesądziwszy powyższe, Sąd doszedł do przekonania, że zastrzeżona w umowie, z której roszczenie swoje wywodził powód, prowizja pożyczkodawcy w sposób rażąco niekorzystny kształtuje sytuację pożyczkobiorcy.

Należy zwrócić uwagę, że choć łączna kwota kosztów pozaodsetkowych (5000 złotych), którymi została obciążona pozwana w umowie pożyczki, nie przekraczała limitu określonego w art. 36a ust. 2 u.k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy), to wynosiła ona 100% całkowitej kwoty pożyczki (a zatem stanowiła maksymalną kwotę, jaką mogą wynosić pozaodsetkowe koszty kredytu).

W szczególności zastrzeżona w umowie prowizja w kwocie 4 424 złotych budziła poważne wątpliwości w świetle przepisów o zobowiązaniach umownych i ochronie konsumenta przed niedozwolonymi klauzulami umownymi. Zasadność obciążenia pożyczkobiorcy opłatą prowizyjną ukształtowaną na tak wysokim poziomie w relacji do kwoty pożyczki musi być każdorazowo podyktowana ściśle określonymi względami związanymi z procesem zawarcia konkretnej umowy pożyczki. Jak wynika z załącznika do załącznika do wniosku o numerze (...) z dnia 27 stycznia 2022 roku o udzielenie pożyczki konsumenckiej w (...) S.A. prowizja pożyczkodawcy w wysokości 4 424 zł miała zostać przeznaczona na pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt wynagrodzeń pracowników w wysokości 755 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt działań marketingowych w wysokości 184,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt utrzymania oraz obsługi systemów i infrastruktury teleinformatycznej w wysokości 38,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt operacji bankowych w wysokości 50,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na koszt zużycia materiałów i energii, artykułów biurowych, środków czystości w wysokości 114,00 zł, pokrycie kosztu prowadzenia działalności gospodarczej pożyczkodawcy w części przypadającej na podatki i inne daniny publiczne w wysokości 57,00 zł, podatek dochodowy od osób prawnych w wysokości 449,00 zł a także marżę pożyczkodawcy w wysokości 2777,00 zł stanowiącą kwotę wynagrodzenia pożyczkodawcy po odprowadzeniu podatku dochodowego, uwzględniając koszty związane z monitoringiem i dochodzeniem spłat przeterminowanych zobowiązań oraz koszty związane z odpisami z tytułu nieściągalnych wierzytelności. Zasadność obciążenia pożyczkobiorcy kosztami ukształtowanymi na tak wysokim poziomie w relacji do kwoty pożyczki musi być każdorazowo podyktowana ściśle określonymi względami związanymi z procesem zawarcia konkretnej umowy pożyczki. To na stronie powodowej spoczywał obowiązek wykazania, że istniały uzasadnione podstawy do ustalenia kosztów kredytu na takim poziomie. Powód nie sprostował jednak ciężarowi dowodu w tym zakresie, nie wykazał bowiem zasadności naliczenia prowizji w kwocie 4 424 zł, ani opłaty przygotowawczej w kwocie 340 zł, ani też kosztu prowizji pośrednika finansowego w kwocie 236 zł, które łącznie stanowią równowartość 100 % kwoty udzielonej pozwanej pożyczki (5000 zł). Wymaga podkreślenia fakt, iż powód naliczył osobną prowizję pośrednika finansowego w kwocie 236 zł, podczas gdy koszty prowadzenia działalności w zakresie wynagrodzeń jego pracowników zostały uwzględnione już w prowizji pożyczkodawcy. Brak jest podstaw do uznania, że pośrednik finansowy reprezentujący powoda (D. S.) nie jest pracownikiem powoda, wobec czego naliczanie dwukrotnie tych samych kosztów w ramach dwóch różnych prowizji było niezasadne. Tym samym postanowienia umowne kształtujące wysokość kosztów kredytu na poziomie wskazanym w umowie pożyczki stanowiły klauzule niedozwolone i nie mogą być wiążące dla pozwanej.

Jak wynika z umowy pożyczki, koszty związane z przygotowaniem i zawarciem umowy wynosiły 340 złotych i stanowiły opłatę przygotowawczą. Powód nie wykazał jednak, że koszty te wyniosły w rzeczywistości taką sumę. Trudno wyobrazić sobie, że koszt przygotowania umowy, do której wykorzystano wzorzec umownego i która wraz z załącznikami oraz wnioskiem o udzielenie pożyczki ma 12 stron w formacie A4 wyniósł 340 złotych. Jednocześnie powód nie wykazał zasadności naliczenia wynagrodzenia prowizyjnego w kwocie 4 424 złotych, które stanowi równowartość ponad 88 % kwoty udzielonej pozwanej pożyczki (5000 złotych). Nie sposób uznać świadczenia pożyczkobiorcy za ekwiwalentne otrzymanej kwocie pożyczki. Prowizja pozostawała bez jakiegokolwiek związku z rzeczywistymi kosztami umowy pożyczki przez co rażąco naruszała interes konsumenta i dobre obyczaje. Tym samym postanowienie umowne kształtujące wysokość prowizji na takim poziomie stanowiło klauzulę niedozwoloną i nie

mogło być wiążące dla pozwanego. To samo dotyczyło opłaty przygotowawczej w wysokości 340 złotych, jak również prowizji pośrednika finansowego w wysokości 236 złotych.

Sąd ustalił, iż powodowi należały się odsetki umowne od kapitału liczone od kwoty 5000 zł, czyli od kwoty faktycznie udostępnionej pożyczkobiorcy, od dnia zawarcia umowy (28 stycznia 2022 r.) do dnia rozwiązania umowy na skutek jej wypowiedzenia (7 stycznia 2024 r.) w wysokości 1100,41 zł. Eliminacji podlegały więc odsetki umowne w zakresie, w jakim naliczane były od kwoty przekraczającej kapitał pożyczki.

Wyjaśnić trzeba, że odsetki kapitałowe (art. 359 § 1 k.c.) to takie, które stanowią wynagrodzenie za korzystanie z cudzego kapitału, w tym przypadku zgodnie z zawartą umową kredytu. O ile kredytobiorca spłaca kredyt zgodnie z umową, odsetki kapitałowe naliczane są przez cały okres kredytowania (właśnie jako wynagrodzenie za korzystanie z kapitału udostępnionego przez bank). O ile dojdzie do wypowiedzenia umowy kredytu, niespłacony na dzień wypowiedzenia umowy kapitał staje się wymagalny, zaś odsetki kapitałowe po upływie okresu wypowiedzenia nie są już naliczane. Tym samym po wypowiedzeniu umowy zadłużenie kredytobiorcy obejmuje niespłacony kapitał oraz niespłacone do końca okresu wypowiedzenia odsetki kapitałowe (naliczane są więc one do dnia wypowiedzenia umowy kredytu). Obowiązek strony pozwanej zapłaty wynagrodzenia dotyczy wyłącznie okresu korzystania z pożyczki, więc nie obejmuje okresu po wypowiedzeniu umowy. Na marginesie warto zaznaczyć, że znaczna część odsetek kapitałowych w umowie, a zarazem dochodzonych w pozwie dotyczy rat kapitałowych z przyszłości należnych w przyszłości, gdyby nie nastąpiło wypowiedzenie umowy. Trudno w takiej sytuacji uznać, że jest to wynagrodzenie za korzystanie z kapitału zgodnie z umową kredytu.

Podsumowując, za należne powodowi z tytułu zawartej z pozwaną umowy pożyczki, Sąd uznał następujące kwoty: 5000 złotych tytułem kapitału oraz 1100,41 złotych tytułem odsetek kapitałowych. Łącznie – 6100,41 złotych. Przy uwzględnieniu sumy spłat dokonanych przez pozwaną w łącznej kwocie 6759 złotych należało uznać, że spłaciła ona już więcej aniżeli to, do czego była zobowiązana, wobec czego powództwo podlegało oddaleniu.

Z powyższych względów mając także na uwadze treść art. 6 k.c., Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

W przedmiocie odsetek wymaga podkreślenia, że powód nie zastrzegł w treści weksła oprocentowania sumy wekslowej (art. 5 prawa wekslowego), a zatem nie mógł domagać się zasądzenia od pozwanej odsetek umownych za opóźnienie w wysokości odsetek maksymalnych. Oczywiście w sytuacji, w której powództwo co do kwoty głównej podlegało oddaleniu roszczenie odsetkowe również zostało oddalone.

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, w myśl art. 98 k.p.c. kosztami procesu obciążono powoda (punkt II wyroku).

1 zob. wyrok (...) z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie C-419/18, (...) S.A. w B. przeciwko B. W. i in., LEX Nr 2735813, wyrok (...) z 13 września 2018 r., C-176/17, (...) S.A. w B. przeciwko M. W., (...) 2018, nr 9, poz. I-711

2 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 4.06.2020 r., C-495/19, KANCELARIA (...) S.A. z siedzibą w K. przeciwko RN., LEX nr 3008597;